

Sag C-386/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

24. juni 2021

Forelæggende ret:

Cour d'appel de Mons (Belgien)

Afgørelse af:

10. maj 2021

Appellant:

Ryanair DAC, tidligere Ryanair Ltd

Kontraappellant:

Happy Flights Srl

I SAGEN:

Det irske selskab Ryanair DAC, der har hjemsted i Irland, Dublin, Airside Business Park, Swords 0, Dublin Airport [udelades] [identifikation af Ryanair DAC]

appellant i hovedsagen og indstævnt i kontraappelsagen,

[Udelades] [Navnene på advokaterne for Ryanair DAC] [udelades]

MOD:

SPRL (nu SRL) HAPPY FLIGHTS, [Udelades], der har hjemsted i 9920 LOVENDEGEM, [Belgien] Bredestraat Kouter, 69,

indstævnt i hovedsagen og appellant i kontraappelsagen;

[Udelades] [Navnene på advokaterne for SRL Happy Flights] [udelades]
[bemærkninger vedrørende proceduren]. [Udelades]

I. Faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes baggrund

1. Tvisten er opstået mellem SRL HAPPY flights – herefter HF – et belgisk selskab, der har specialiseret sig i inddrivelse af fordringer, og som flypassagerer har overdraget deres rettigheder til, og luftfartsselskabet Ryanair DAC – herefter RY – et irsk selskab, fra hvilket HF kræver kompensation til passagererne på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser (herefter »forordning nr. 261/2004«).
2. I den foreliggende sag drejer det sig om aflysningen af FR6351 mellem Sofia (SOF) og Charleroi (CRL) den 17. september 2017, hvor de berørte passagerer er følgende: [Udelades] [Navnene på de berørte passagerer]
3. HF anmodede ved e-mail af 18. september 2017 RY om at betale 7 229,75 EUR i erstatning og refusion af billetterne. RY kvitterede for modtagelsen, men nægtede at betale HF.
4. Ved stævning af 2. januar 2018 anlagde HF sag mod RY ved tribunal de l'entreprise du Hainaut (Division Charleroi) (retten i handels- og erhvervsretlige sager i Hainaut (Afdelingen i Charleroi)) med påstand om betaling af et beløb på 7 229,75 EUR med tillæg af morarenter og procesrenter fra den 18. september 2017, indtil fuld betaling var sket.
5. RY nedlagde påstand om, at de belgiske retter ikke havde kompetence, og fremsatte et modkrav om betaling af en erstatning på 5 000 EUR for proceduremisbrug.
6. [Udelades] [processuelle overvejelser]
7. Den appellerede dom, der blev afsagt efter kontradiktorisk sagsbehandling den 21. juni 2019, fastslår, at påstanden kan antages til realitetsbehandling, at RY tilpligtes at betale HF et beløb på 7 229,75 EUR med tillæg af morarenter og procesrente fra den 18. september 2017, indtil fuld betaling sker, og at modkravet erklæres ugrundet. RY tilpligtes at betale sagsomkostningerne, [udelades] [Domfældelser vedrørende sagsomkostningerne] og at dommen kan fuldbyrdes foreløbigt, uanset om der er iværksat appel.
8. RY har iværksat appel ved appelskrift af 26. juli 2019.

9. HF har iværksat kontraappel med hensyn til sagsomkostningerne, som RY har bestridt kan antages til realitetsbehandling.

II. Formaliteten med hensyn til hovedappellen

10. [Udelades] [Debat om, hvorvidt RY's hovedappel kan antages til realitetsbehandling. Den foreliggende ret erklærer appellen for antagelig]

III. Anbringender

21. Det første anbringende, som RY har fremsat til støtte for påstanden om, at det oprindelige søgsmål, som HF har fremsat, skal afvises, vedrører manglende søgsmålskompetence eller søgsmålsinteresse i betalingen af kompensationen i henhold til forordning nr. 261/2004, idet HF, som hverken er forbruger eller passager, ikke har nogen ret til at gøre krav gældende, når der ikke foreligger en gyldig aftale om overdragelse af et krav i henhold til irsk ret; det andet og tredje anbringende vedrører de belgiske retters manglende kompetence til at påkende tvisten; det fjerde og femte anbringende vedrører anvendelsen af de almindelige betingelser, der kræver, at passageren indgiver en forudgående klage, og som forbyder overdragelse af en fordring.
22. Inden det undersøges, om en sag kan antages til realitetsbehandling og om der er grundlag for et krav, skal appeldomstolen imidlertid først undersøge, om den er kompetent til at påkende sagen; derfor skal appeldomstolen først efterprøve sin internationale kompetence.

IV. De belgiske retters kompetence

A. Værnetingsklausulen

23. RY har henvist til værnetingsklausulen i artikel 2.4 i de almindelige befordringsbetingelser, der har følgende ordlyd: *Medmindre andet er fastsat i konventionen eller i den lov, der finder anvendelse, er den lufttransportaftale, De har indgået med os, samt de almindelige forretningsbetingelser og forordninger omfattet af irsk ret, og enhver tvist, der udspringer af eller har tilknytning til denne aftale, henhører under de irske retters kompetence.*
24. Hvad angår en tvist mellem et belgisk selskab og et irsk selskab er den relevante retlige ramme Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter forordning nr. 1215/2012).

25. EU-Domstolen har for nylig taget stilling til et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af denne forordnings artikel 25, stk. 1, i en sag, der vedrørte anvendelsen af en værnetingsklausul i en lufttransportaftale over for et inkassoselskab, til hvilket passageren havde overdraget sin klageret på grundlag af forordning nr. 261/2004 (dom af 18.11.2020, DELAYFIX, sag C-519/19).
26. I den tvist havde en passager overdraget retten til at kræve kompensation i henhold til forordning nr. 261/2004 for aflysningen af en flyvning fra Milano til Warszawa og RY til et inkassofirma, DELAYFIX, der er et polsk selskab, og hvor lufttransportaftalen mellem passageren og RY indeholdt en værnetingsklausul til fordel for de irske retter.
27. I forbindelse med det søgsmål med påstand om realiteten, som DELAYFIX anlagde ved en ret i Warszawa, påberåbte RY sig værnetingsklausulen mod inkassoselskabet. Retten i Warszawa afviste RY's indsigelse mod kompetence. RY appellerede denne afgørelse til Warszawas regionale domstol, som besluttede at stille EU-Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 2, litra b), artikel 3, stk. 1 og 2, samt artikel 6, stk. 1, i [direktiv 93/13] og artikel 25 [forordning nr. 1215/2012] fortolkes således med hensyn til vurderingen af gyldigheden af en værnetingsaftale, at den omstændighed, at der ikke foreligger kontraktvilkår, der har været genstand for individuel forhandling, samt at der er tale om urimelige kontraktvilkår, der udspringer af en værnetingsklausul, også kan påberåbes af den endelige køber af en fordring, der er erhvervet efter en overdragelse fra en forbruger, selv om køberen ikke selv har status som en forbruger?«
28. I den nævnte dom besluttede EU-Domstolen, inden den besvarede det præjudicielle spørgsmål, som var blevet forelagt den, at afgøre, på hvilke betingelser en værnetingsklausul kunne binde det inkassoselskab, som passageren har overdraget sin fordring til.
29. Domstolen fastslog, at en værnetingsklausul i en aftale principielt kun kan have virkning på forholdet mellem de parter, som har givet deres samtykke hertil ved indgåelsen af aftalen (præmis 42), at erhververen (inkassovirksomheden) ikke er part i den lufttransportaftale, som klausulen indeholder, men er en tredjepart i henhold til denne aftale (præmis 43), at det heraf kan udledes, at luftfartsselskabet principielt ikke kan påberåbe sig en værnetingsklausul, der fremgår af en lufttransportaftale mellem en passager og luftfartsselskabet, i forhold til et inkassofirma, hvortil passageren har overdraget sin fordring (præmis 46), og at det alene vil være i tilfælde, hvor en tredjemand i henhold til den nationale ret, der skal finde anvendelse på sagens realitet, er indtrådt i alle den pågældendes rettigheder og forpligtelser i forhold til den oprindelige aftale (præmis 47), og hvis dette ikke er tilfældet, er inkassoselskabet ikke bundet af værnetingsklausulen.

30. I henhold til domskonklusionen skal artikel 25 i forordning nr. 1215/2012 fortolkes således, at et luftfartsselskab for at anfægte en rets kompetence til at påkende et søgsmål med påstand om kompensation, som er anlagt i henhold til forordning nr. 261/2004, og som er rettet mod dette luftfartsselskab, ikke kan påberåbe sig ***en værnetingsklausul, der fremgår af en beforderingsaftale mellem en passager og luftfartsselskabet, i forhold til et inkassoselskab, hvortil passageren har overdraget sin fordring, medmindre dette inkassoselskab i medfør af lovgivningen i den stat, hvis retter er udpeget i denne klausul, er indtrådt i alle den oprindelige kontraherende parts rettigheder og forpligtelser, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.***
31. I det foreliggende tilfælde har retten til hensigt at efterleve denne dom, således at den med henblik på at fastlægge sin internationale kompetence skal efterprøve, om HF i henhold til irsk ret – idet de irske retter er angivet i det omtvistede vilkår – overtog samtlige af passagerernes rettigheder og forpligtelser.
32. Spørgsmålet om kompetence skal imidlertid vurderes uafhængigt af sagens realitet ved hjælp af det, der er anført i citatet (jf. M. DESCAMPS, *Compétence internationale et loi applicable en matière d'obligations contractuelles et non contractuelles*, in X. Obligations, *Traité théorique et pratique*, VII, 1.1.11, og Domstolens dom [Effer, 38/81, EU:C:1982:799]), efter en *prima facie*-undersøgelse, uden at dette berører sagens realitet.
33. HF har i stævningen anført, at HF har specialiseret sig i opkrævning af de godtgørelser, der skal betales i henhold til forordning nr. 261/2004, og at passagerne »har overdraget deres fordring på grundlag af passagerreguleringen til sagsøgeren i overensstemmelse med civillovbogens artikel 1689 ff.«; i sin konklusion har HF begrænset sig til at gøre gældende, at den overdragede fordring udelukkende er underlagt belgisk ret, som er den lov parterne har valgt inden for rammerne af aftalen om overdragelse af fordringen, der er indgået mellem passagererne og HF.
34. HF har følgelig ikke på nogen måde godtgjort gyldigheden og anfægteligheden af overdragelsen af fordringen på grundlag af irsk ret, og dermed overdragelsens rækkevidde i irsk ret, således at HF ikke har godtgjort, at selskabet er indtrådt i alle passagerernes rettigheder og forpligtelser i henhold til irsk lovgivning.
35. Ifølge RY tillader irsk ret ikke overdragelse af en fordring (*»assignment of bare legal right«*) til en enhed, som ikke har nogen forbindelse til fordringen, den søger opfyldt, andet end overdragelsen af denne fordring, hvilket er i strid med den irske offentlige orden, således at overdragelsen af fordringen til HF ikke er gyldig.

36. RY har fremlagt en udtalelse fra dommer Donal John O'Donnell, dommer ved Supreme Court (øverste domstol) i Irland, og den seneste dom af 31. juli 2018 afsagt af Supreme Court (øverste domstol) i sagen SPV Osus Ltd. mod HSBC Institutional Trust Services (Ireland) Ltd samt en artikel i irsk retslitteratur vedrørende denne dom (bilag 25 og 26 til sagens akter).
37. Det følger heraf, at værnetingsklausulen ikke kan gøres gældende over for HF, der er tredjemand i forhold til lufttransportaftalen, og som ikke har givet samtykke til denne klausul og ikke kan påberåbe sig en fuldstændig overdragelse af en fordring i henhold til irsk ret.
38. Det er derfor ikke nødvendigt at undersøge gyldigheden og i givet fald den urimelige karakter af den værnetingsklausul, som ikke er bindende for HF.

B. Anvendelsen af forordning nr. 1215/2012

39. Såfremt værnetingsklausulen ikke finder anvendelse, skal det afgøres, hvilken ret der har international kompetence til at påkende et erstatningssøgsmål anlagt på grundlag af forordning nr. 261/2004 af et inkassofirma efter belgisk ret mod et irsk luftfartsselskab i henhold til forordning nr. 1215/2012.
40. Ifølge forordningens artikel 4 har retterne i den medlemsstat, på hvis område sagsøgte har bopæl, i denne sag de irske domstole, i princippet kompetencen, medmindre der foreligger en speciel kompetence.
41. Det skal understreges, at HF, der er tredjemand i forhold til aftalen, hverken er en passager, en forbruger eller en forbrugerorganisation, men en virksomhed som omhandlet i artikel I.1, nr. 1, i code de droit économique (lov om økonomiske rettigheder), således at HF i princippet ikke kan påberåbe sig ufravigelige bestemmelser om international kompetence, der har til formål at beskytte forbrugerne og gøre det muligt for dem at anlægge en retssag på det sted, hvor de har bopæl, i henhold til artikel 17 i forordning (EU) nr. 1215/2012, som ikke finder anvendelse på lufttransportaftaler, bortset fra dem, der til en fast pris kombinerer transport og indkvartering.
42. Ratio legis med denne artikel er navnlig at undgå, at en forbruger, der står over for omkostninger og vanskeligheder i forbindelse med en retssag i en anden stat end sin egen, fratages adgangen til domstolsprøvelse, hvilken risiko ikke foreligger, når sagen anlægges af et selskab i forbindelse med dennes internationale virksomhed.
43. HF påberåber sig imidlertid Rehder-dommen afsagt af EU-Domstolen den 9. juli 2009 (C-204/08), hvorefter artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 (nu artikel 7, stk. 1, i forordning (EU) nr. 1215/2012), skal fortolkes således, at ved lufttransport af personer fra en medlemsstat til en destination i en anden medlemsstat,

som foretages i henhold til en aftale, der er indgået med et enkelt luftfartsselskab, der er det transporterende luftfartsselskab, er det efter sagsøgerens valg den jurisdiktion, inden for hvis retskreds flyets afgang- eller ankomststed befinder sig, således som disse steder er fastsat i aftalen og forordning (EU) nr. 261/2004, der er kompetent til at bedømme krav om kompensation baseret på den nævnte aftale.

44. Domstolen fastslog således [i den nævnte dom], at det i tilfælde, hvor de omhandlende tjenesteydelser leveres i forskellige medlemsstater, er nødvendigt at finde frem til det sted, der sikrer den tætteste tilknytning mellem den omhandlende kontrakt og den kompetente ret, og navnlig stedet, hvor leveringen af hovedydelsen ifølge kontrakten skal finde sted (præmis 38); den fastslog videre, at de eneste steder, der har en direkte tilknytning til disse tjenester, som præsteres med henblik på opfyldelse af forpligtelserne i henhold til aftalen, er flyets afgang- og ankomststed (præmis 41), idet hvert enkelt af disse to steder frembyder en tilstrækkelig tilknytning til sagens materie og dermed sikrer den tætte tilknytning mellem kontrakten og den kompetente ret, som tilstræbes med de specielle kompetenceregler (præmis 44), idet en sådan valgmulighed ligeledes opfylder kravet om forudsigelighed og er i overensstemmelse med hensynet om retssikkerhed, idet Domstolen understregede, at sagsøgeren ligeledes bevarer muligheden for at anlægge sag ved sagsøgtes bopæl (præmis 45).
45. HF har heraf udledt, at de belgiske retter i det foreliggende tilfælde har international kompetence, idet afgang- eller ankomststedet for den omtvistede flyvning befinder sig i lufthavnen i Charleroi (Hainaut – Belgien).
46. I Rehder-dommen var sagen imidlertid blevet anlagt af en flypassager selv, der er en direkte medkontrahent, som er bundet af lufttransportaftalen, men ikke af tredjemand, erhververen, som ikke er part i aftalen.
47. RY har anført, at hvis erhververen er tredjemand i forhold til den aftale, der er indgået mellem passageren og luftfartsselskabet, er han ikke bundet af den transportaftale, der er indgået mellem passageren og luftfartsselskabet, og derfor kan denne ikke være bundet af de bestemmelser, der er indeholdt heri, hverken om værnetingsklausulen eller om afgang- eller ankomststedet, der er aftalt mellem passageren og luftfartsselskabet i transportaftalen.
48. RY har derfor gjort gældende, at da erhververen ikke har nogen forbindelse med opfyldelsesstedet for den lufttransportaftale, der er indgået mellem luftfartsselskabet og passageren, kan han ikke påberåbe sig opfyldelsesstedet for den aftale, der er indgået mellem passageren og luftfartsselskabet, med henblik på at anlægge sag mod luftfartsselskabet, men skal sagsøge luftfartsselskabet ved retterne i den stat, hvor sagsøgte har bopæl, i henhold til hovedreglen i artikel 4 i forordning nr. 1215/2012, dvs. i det foreliggende tilfælde de irske retter.

49. RY har gjort gældende, at den dom, som EU-Domstolen afsagde den 7. marts 2018 og som bl.a. omhandlede af AIR Nostrum (forenede sager C-274/16, C-447/16 og C-448/16), på ingen måde rejser tvivl om ovenstående betragtninger, eftersom Domstolen i denne dom på intet tidspunkt tog stilling til muligheden for, at en erhverver, der ikke var part i transportaftalen, kunne anlægge sag mod et luftfartsselskab på grundlag af transportaftalens opfyldelsessted.
50. I den nævnte dom tog EU-Domstolen stilling til spørgsmålet om opfyldelsesstedet for luftfartsaftalens kontraktmæssige forpligtelser i tilfælde af flyvninger med tilsluttede flyforbindelser, der varetages af forskellige luftfartsselskaber (ankomststed for den anden flyvning), og hvor Domstolen ligeledes skulle besvare spørgsmålet om, hvorvidt begrebet »sager om kontraktforhold« som omhandlet i artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012 omfattede flypassagerers søgsmål med påstand om kompensation anlagt på grundlag af forordning nr. 261/2004 mod et transporterende luftfartsselskab, som ikke er den pågældende passagers medkontrahent.
51. Domstolen besvarede dette spørgsmål bekræftende, idet den bl.a. støttede sig på artikel 3, stk. 5, andet punktum, i forordning nr. 261/2004, hvori det præciseres, at hvis et transporterende luftfartsselskab, som ikke har kontrakt med passagererne, opfylder forpligtelser under denne forordning, anses for at opfylde disse forpligtelser på vegne af den person, der har kontrakt med den pågældende passager, således at de forpligtelser, der påhviler luftfartsselskabet, og som udspringer af lufttransportaftalen, således at kravet om kompensation for den lange forsinkelse af en flyvning udført af et transporterende luftfartsselskab, såsom AIR NOSTRUM, som ikke er de pågældende passagerers medkontrahent, anses for at være indgået i en sag om lufttransportaftaler, der er indgået mellem disse passagerer henholdsvis AIR BERLIN og IBERIA.
52. I det foreliggende tilfælde er situationen anderledes, idet kravet om kompensation er rettet mod det luftfartsselskab, der er medkontrahent i forhold til passagererne, men af et inkassofirma, der er tredjemand i forhold til lufttransportaftalen, og som påberåber sig sin egenskab af erhverver af en fordring, men ikke godtgør at have succederet de overdragende passagerer i alle deres rettigheder og forpligtelser.
53. Følgelig opstår spørgsmålet om anvendelsen og fortolkningen af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1215/2012.
54. EU-Domstolen skal derfor forelægges de spørgsmål, der er formuleret i denne doms konklusion.

På grundlag heraf forelægger

Appeldomstolen,

[Udelades] [processuelle overvejelser] [udelades] forelægger EU-Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

1. *Skal artikel 7, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område fortolkes således, at begrebet »sager om kontraktforhold« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter et søgsmål om kompensation, der er anlagt på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer i tilfælde af boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser, og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, af et inkassoselskab, der er tredjemand i forhold til kontrakten med luftfartsselskabet, og som gør gældende, at det er indtrådt i passagerens krav, men ikke har godtgjort, at det er indtrådt i alle rettigheder og forpligtelser i forhold til den oprindelige kontrakt?*
2. *Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende skal artikel 7, stk. 1, litra a), og artikel 7, stk. 1, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område da fortolkes således, at opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldelsesstedet for lufttransportaftalen, dvs. afgangsstedet eller ankomststedet for flyafgangen eller i givet fald et andet sted?*

[Udelades] [Udsættelse af sagen]

[Udelades] [Afsluttende processuelle formuleringer, underskrifter og dato]